

Jak najlepiej wspierać jąkające się dzieci w komunikacji międzyludzkiej?

WYTYCZNE OPARTE NA DOWODACH

Jąkanie jest złożonym zaburzeniem płynności mowy, charakteryzującym się mimowolnym powtarzaniem lub przedłużaniem dźwięków, sylab lub słów albo zawahaniem czy blokami, które zakłócają płynny, rytmiczny potok mowy. O wystąpieniu i utrzymywaniu się jąkania może decydować wiele czynników, w tym czynniki neurofizjologiczne lub genetyczne, a także biologiczne lub lingwistyczne. Około 5%–10% dzieci w wieku przedszkolnym jąka się, chociaż u wielu z nich jąkanie ustąpi samoistnie. Na prawdopodobieństwo utrzymywania się jąkania po okresie wczesnego dzieciństwa mogą wpływać różne zmienne, takie jak historia jąkania w rodzinie, czynniki rozwojowe albo środowiskowe. Jąka się około 1% dzieci starszych, młodzieży i dorosłych. Osoby z jąkaniem mogą doświadczać trudnych emocji i mieć negatywne nastawienie do swojej mowy. Aby radzić sobie z tą dysfunkcją, mogą próbować unikać pewnych słów i sytuacji. Niektórzy skutecznie ukrywają swoje jąkanie w sytuacjach ekspozycji społecznej – określa się to mianem jąkania uwewnętrznionego lub ukrytego. Osoby jąkające się często bywają stygmatyzowane, niestety wiele dzieci staje się ofiarami mobbingu szkolnego. Reakcje społeczne na jąkanie, szczególnie w bezpośrednim otoczeniu rodzinnym oraz rówieśników i nauczycieli, mogą mieć duży wpływ na codzienne funkcjonowanie i jakość życia dzieci – pozytywny lub negatywny. Badania naukowe wykazały, że poziom wiedzy na temat jąkania jest niski, a w społeczeństwie rozpowszechnione są stereotypy na temat tego typu niepłynności mowy (St. Louis, 2015)*.

Zapamiętaj!

Opierając się na wynikach badań naukowych – ilościowych i jakościowych, wyznaczono pewne uniwersalne wskazania, co robić, a czego nie robić podczas interakcji z jąkającymi się dziećmi. Niektóre inne, wysoce zindywidualizowane rodzaje wsparcia należy omówić z dzieckiem, jak na przykład:

- udzielanie dziecku porad na temat tego, co ma robić, lub mówienie mu, jak ma się czuć,
- zadawanie mu pytań dotyczących jąkania,
- aranżowanie mu spotkań z innymi jąkającymi się ludźmi.

Podczas kontaktów z jąkającym się dzieckiem pomocne będą następujące ogólne zalecenia: Bądź cierpliwy i przyjazny, zachowując naturalny kontakt wzrokowy i język ciała. Skoncentruj się na treściach, które przekazuje dziecko, a nie na tym, czy mówi ono płynnie. Unikaj kończenia zdań dziecka lub udzielania wskazówek, których ono prawdopodobnie nie oczekuje. Miej świadomość, że pozornie pomocne komentarze, jak np. „zwolnij” czy „pomyśl o tym, co chcesz powiedzieć”, a także działania (np. żartowanie z jąkania) często mogą być niepożądane lub nieprzydatne. Dzieci jąkające się mogą mieć indywidualne preferencje dotyczące reakcji słuchacza, które one uznają za pomocne. Ważne jest, aby nawiązać pełną zaufania relację, otwarcie porozmawiać ze wszystkimi, zidentyfikować te oczekiwania, tak aby dzieci mogły otrzymać maksymalne wsparcie od osób, z którymi się komunikują (na podstawie: St. Louis et al., 2017; 2019)*.

Co jest, a co nie jest wsparciem – opinie jąkających się dzieci i ich rodziców

To trzeba robić:

- Utrzymywać kontakt wzrokowy
- Być cierpliwym
- Zdobyć wiedzę o jąkaniu
- Zachowywać się neutralnie
- Angażować dziecko – „włączać” w różne aktywności

Tego nie należy robić:

- Wyśmiewać się z dziecka
- Kończyć słowa za dziecko
- Przedrzeźniać jąkanie
- Żartować z jąkania
- Używać określenia „jąkała”

Więcej informacji na stronie
www.logolab.edu.pl

*Niniejszy materiał jest oparty na wynikach międzynarodowych badań naukowych przeprowadzonych wśród jąkających się dzieci i ich rodziców z wykorzystaniem kwestionariusza *Indywidualna ocena wsparcia w przypadku jąkania – wersja dla dziecka/dla rodzica (Personal Appraisal of Support for Stuttering – Children/Parents)*; Weidner & St. Louis, 2015). Celem badań było uzyskanie rzetelnej odpowiedzi na pytanie: „Co jest, a co nie jest wspierające w opinii dzieci jąkających się i ich rodziców?”. Do tej pory wdrożono kilka projektów badawczych, prace wciąż trwają i mają na celu dalsze gromadzenie informacji na całym świecie (Weider et al., 2019; Weider et al., 2021; Węsierska et al., 2019). Plakat i ulotka do powyższych wytycznych do pobrania na stronie www.logolab.edu.pl.

Bibliografia:

- St. Louis, K. O. (2015). Epidemiology of public attitudes toward stuttering. W: K. O. St. Louis (red.), *Stuttering meets stereotype, stigma, and discrimination an overview of attitude research* (ss. 7–42). West Virginia University Press.
- St. Louis, K. O., Irani, F., Gabel, R. M., Hughes, S., Langevin, M., Rodriguez, M., Scott, K. S., & Weidner, M. E. (2017). Evidence-based guidelines for being supportive of people who stutter in North America. *Journal of Fluency Disorders*, 53 (ss. 1–13).
- St. Louis, K.O., Węsierska, K., Saad Merouwe, S., Abou Melhem, N., Dezort, J., & Laciková, H., (2019). How Should We Interact with Adults Who Stutter? Let's Hear from Them. W: D. Tomaiuolo (red.), *Proceedings of the 3rd International Conference on Stuttering* (ss. 172–183). Trento: Erickson.
- Weidner, M. E. & St. Louis, K. O. (2015). *Personal Appraisal on Stuttering Support-Child*. Populore. Weidner, M., Węsierska, K., Laciková, H., Sønsterud, K., St. Louis, K.O., Skogdal, S., Åmodt, K., Scaler-Scott, K., Coleman, C. (2021). *Personal Appraisals of Support from the Perspective of American, Norwegian, Polish and Slovak Children Who Stutter and Their Parents*. Poster presentation at the 12th Oxford Dysfluency Online Conference. Oxford, United Kingdom.
- Weidner, M. E., Węsierska, K., St. Louis, K. O., & Scaler-Scott, K. (2019). *Supporting Children Who Stutter: Experiences and Perspectives of American and Polish Parents*. Presentation at the World Congress for Stuttering. Hveragerði, Iceland.
- Węsierska, K., St. Louis, K. O. & Weidner, M. E. (2019). *Personal Appraisals of Support from the Perspective of Polish Children Who Stutter*. Poster presentation at the International Association for Logopedics and Phoniatrics. Taipei, Taiwan.